

Буряад хубсаһан

Урта, 2011 он

Урданай буряад зоной байдал.

Хүн ахатай, дэгэл захатай.

Эдээр бээ шэмэнхаар, эрдэмээр бээ шэмэ.

Бүхэтэй хүнэй дэгэл иимэ (зураг дээрэ харагты) байдаг. Энгэрын 3 янзын бүдөөр оегдодог. Энэнь ямар удхатайб?

Дээрэнь хүхэ үнгэ – хүхэ тэнгэри гэхэн удхатай.

Дундань хара үнгэ – үрэжэлтэ газар гэхэн удхатай.

Доронь улаан үнгэ – хүниие муу юумэнһөө аршалдаг гэхэн удхатай. Бүхэтэй хүнэй дэгэл заал хаа бүхэтэй, хутагатай байха.

Дэгэлнүүдэй янзанууд: һомон дэгэл, сээжэ дэгэл, хүдэхэн дэгэл.

Эхэнэрэй дэгэлнүүд багал хэдэн янза байдаг:

номон дэгэл, басаган дэгэл, намган дэгэл.

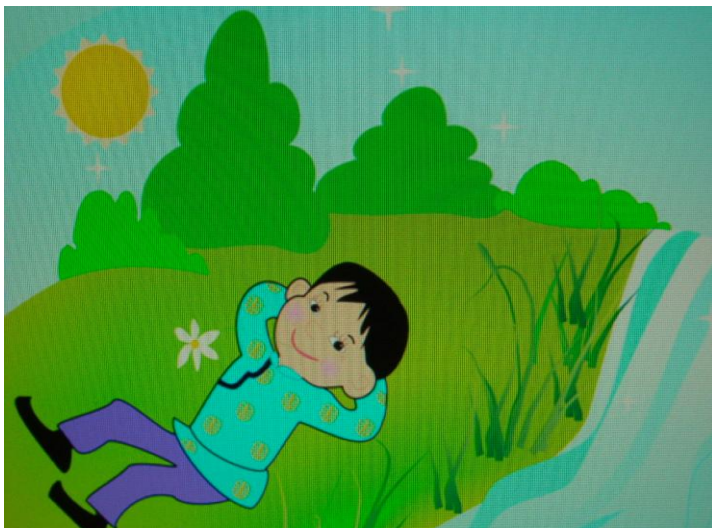
номон дэгэл – хүүгэд (хүбүүн, басаган илгаагүй үмдэдэг байгаа). Басаган дэгэл хадамда гараагүй басагад үмдэдэг.

Намган дэгэл – хадамда гараан намгад үмдэдэг байгаа.

Намган дэгэл ута гү, али богони уужатай (жилет) байдаг.

Дэгэлнүүд убэлэй дэгэл, зунай тэрлиг гэжэ хубаардаг.

Дэгэлэй тобшонууд гүнзэги удхатай юм. Дээдэ – хэшэг буянай, дунда – үнэр баянай, доодо – адууна мал, баялигай хүлдэ. Тобшоео дээрэхээнэ эхилжэ тайладаг, тобшолходоо дорохоонэ эхилжэ тобшолдог.

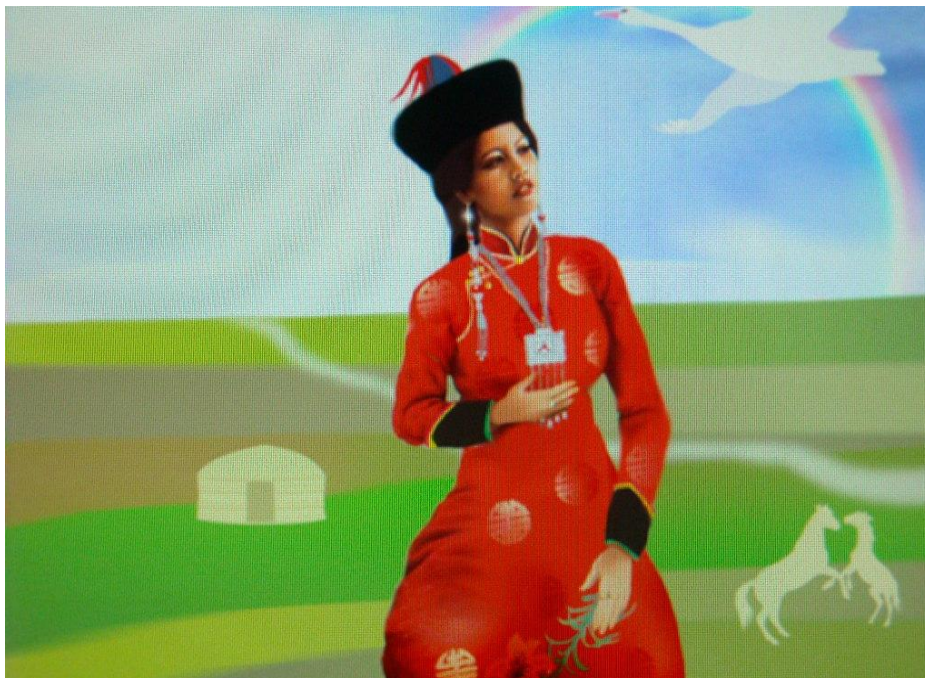
Болот Бальжинимаев

Омогорхол

Нютагайм баялиг:
Нахигар тохой добонууд,
Нуур тором таланууд,
Загаһата татуурнууд,
Шугы дэлһэтэ Онон,
Жэмэстэ һөөгүүд,
Хонин сагаан хүрэгөө
Бэлшээнхэй гүбээнүүд,
Һүн тоһото булагаа
Халаянхай фермэнүүд.
Аглаг талын үргэндэ
Атарланхай адуу мал,
Таряалангай үргэндэ
Тамаранхай комбайнууд,
Центр һуурин үйлсэнүүд,
Шэнэ һургуулийн газаагуур

Шууялданхай хүүгэдүүд.
Жэлһээ жэлдэ олошоронхой
Жэрылдэһэн гэрнүүд,
Үргэн талын дардамда
Урилданхай машинанууд.
Эдэнэй эзэд – эбдэршэгүй эбтэй
Хаяа хадхан һуудаг,
Хамтааран ажалдаа
Хам ородог,
Ород, буряад,
Украин, татар
Үндэһэтэнэй бүлээүүд.
Иимэ баян нютагтай,
Эдир залу хүбүүнби,
Иимэ элдин талатай
Эжы абын нэрэтэнби.

Буряад малгайнууд зунай ба үбэлэй гэжэ илгардаг.

Зунай малгай – тооробшо малгай, үбэлэй малгай – шэбэгшэтэй байдаг. Үбэлэй малгайнууд хэдэн янза болодог: халюун (үһэ багатай), хурьганай арһаар оегдоһон, үнэгэнэй арһаар оегдоһон байдаг.

Малгай бүхэн оройдоо 8 хүшөөһэтэй байдаг. Удхань – Ага найман эсэгын тоогоор оегдоһон. Тон оройдонь залаа хэдэг, наранай туяа гэхэн удхатай. Хүхэ үнгэтэй оройнь – мүнхэ тэнгэри. Тооробшо малгайн тойруулгань – заабол хара хилэн, үгы һаа булган, халюун байдаг. Нуга, газар тэмдэглэнэ.

Хоца Намсараев. Манай ньютаг.

Агаар зөөлэхэн һэрюухэн

Амилхадам амархан,

Алтан наран дулаахан

Ажаллахадам амархан.

Түрэхэн оромни түүхэтэй

Түүхэлхэдэм һонорхон,

Түшэхэн түрэм гэрэлтэй

Түбхинэхэдэм һаруулхан.

Агын бурядай хубсаһан

Басаган тэрлиг

Бага үхибүүдэй хубсахан

Би буряадби.

Онгор хуасай омогой Шэдитэ Мэргэнэй Сэсэбэй
Шаранхайн Манхайн Хонтооной Намсарайн Батын
Сэдэнэй Бальжинимын Батын эрхэ бэрхэ хүбүүн
Намдак гээшэб.

